

Tack – ni som kommit hit för att minnas att kärnvapen har använts mot mänskliga mål, och kommer att användas igen, om vi inte lyckas avskaffa dem.

Idag är krig och mänskligt lidande en mycket mer närvarande fråga i våra liv än de var för bara några år sedan. Men något som också är närvarande i TV, radio och tidningar – det är tilltron till krig som en metod att få slut på krig, en tilltro till mera vapen som lösning på de problem som vapnen skapar,

I den här beskrivningen ingår också hur synen på det mest ultimata vapnet kärnvapen har förändrats i den officiella retoriken – bland politiker och bland TV:s alla militära experter – men jag vill säga: kärnvapen har inte blivit mindre farliga sedan den gången de fälldes mot mänskliga mål i Hiroshima 6 augusti kl kvart över 8 på morgonen och i Nagasaki 3 dagar senare – den 9 augusti.

Jag vill berätta för er lite grand hur jag upplevt mina besök i Hiroshima och Nagasaki, för det har blivit så, att jag genom mitt engagemang i Svenska Freds och Skiljedomsföreningen och internationella fredsrörelsen blivit inbjuden till Japan i samband med årsdagarna av Hiroshima och Nagasaki. Första gången var 1979 – då pågick diskussionen inför folkomröstningen om svenska kärnkraften, och det diskuterades livligt, det fanns pengar att söka för detta och Svenska freds sökte för ett projekt om kopplingar och samband mellan den civila kärnkraften och kärnvapen. För pengarna vi fick bjöd vi in Dr Shuntaro Hida från Hiroshima, läkare och själv överlevare från atombombningen. Han reste runt till svenska freds lokalföreningar, bl a besökte han oss i Göteborg. **Ja, det var en annorlunda tid, när debatt var välkommen, inte som nu i den svenska så kallade natoproessen, där avvikande röster hånas och förtrycks, och verklig debatt uteblivit.**

Jag blev alltså bjuden på en svarsvisit.

Hiroshima-dagen i Hiroshima börjar med en officiell samling som staden arrangerar, och där ofta premiärministrar och utländska diplomater håller tal – det är inte så spännande. Däremot – att gå omkring i parken där museum och olika minnesmärken finns, att möta alla människor, det är det som biter sig fast i minnets känslöavdelning.

Atombombsparken är stor som Slottsskogen i Göteborg, och utgörs av det område där den första atombomben hade sitt epicentrum och eldstormen förstörde i stort sett all bebyggelse – ända fram till den flod där människor sökte svalka för sina brännsår, där stränderna fylldes av döende människor och där man idag och alla andra minnesdagar sjösätter små pappersbåtar med en lite lykta i, som följer med strömmen en stund innan lyktan slocknar i flodens vågor.

Parken i Nagasaki är mycket mindre, därför att där fick atombomben en litet annorlunda förlopp än i Hiroshima, därför att bomben i Nagasaki denonerade på högre höjd. I Hiroshima skedde detonationen på låg höjd, det uppstod ett eldhav och en eldstorm och tusentals människor dog på sekunder.

I Nagasaki var det inte lika många direkta dödsoffer utan bomben verkade genom sin radioaktiva strålning. Man brukar räkna med 150.000 döda i Hiroshima, men nästan lika många i Nagasaki, fast döden kom genom strålningsskador under de kommande åren. Därför är det så att nästan alla bilder som ni sett på människor som drabbats av atombombningen är från Nagasaki, där man i alla fall levde så länge att fotograferna hann ta bilder.

Ett viktigt budskap från Japan är fredsrörelsens stora engagemang, där tusentals människor samlas i konferenser och protestmarscher de här dagarna – framförallt är det unga japaner som mobiliserar.

Maj Britt Theorin skriver i sin memoarbok: "Att vägra kröka rygg" hur Olof Palme uppmanade henne att åka till Hiroshima och Nagasaki, därför att man blir aldrig den samma människan efter att sett kärnvapnens verkningar där de här krigsbrotten begicks.

Det finns tillräckligt med minnen och berättelser från de här dagarna i augusti 1945 för att vi aldrig behöver glömma.

För oss i fredsrörelsen i Sverige, så gäller det ju att nå fram till beslutsfattare så att dom inte glömmes.

Det är inte lätt. Det som jag kommer att säga från nu, är ganska exakt vad jag skrev i en debattartikel som jag skickade in till Göteborgs-Posen för några veckor sedan, med förhoppningen om publicering i samband med Hiroshima-dagen.

Som ni kanske har märkt, så avböjde GP publicering.

Vad jag skrev i artikeln var att...

Sverige har missat ett unikt tillfälle i den pågående Natoprocessen att påverka världens kärnvapensituation! Men det är aldrig för sent.

När de ledande politikerna från socialdemokraterna och högerut bestämde sig för att Sverige skulle bli Natomedlem och överge en nära tvåhundraårig politik av neutralitet och alliansfrihet, så medförde det också att Sverige övergav sin klassiska frontposition för kärnvapenedrustning, etablerad av Östen Undén, Alva Myrdal, Inga Thorsson, Olof Palme, Maj-Britt Theorin, Hans Blix – vi känner alla de här namnen och vad de har stått för. Men om det blev fel i Natoprocessen behöver det inte bli fel för alltid!

Jag har varit länge i fredsrörelsen, men det var först i samband med en inbjudan att resa till Hiroshima och Nagasaki 1979, som jag fick klart för mig betydelsen av det svenska beslutet 20 år tidigare att avbryta det svenska atomvapenprogrammet. Okey, jag visste vad som hade hänt, men inte den internationella dimensionen av detta beslut. I Hiroshima möttes jag första gången av uppmaningen:

- Berätta för oss hur det gick till när ni i Sverige stoppade den svenska atombomben!

Jag har läst på bättre sedan dess om hur den svenska opinionen förändrades från ett stöd för de delvis hemliga svenska kärnvapenplanerna, till ett starkt motstånd när de blev känt för allmänheten. Militära och politiska krav på den svenska bomben överröstades av en folkopinion vägledd av författare, artister, unga människor, kvinnor - också en och annan svensk militär. Det går att förändra en pågående politik även när det ser hopplöst ut, det vet vi från den svenska kampanjen mot atomvapen på 1950 och 1960-talet.

Nu har vi hela Nato som spelplan – inom Nato finns tre av världens kärnvapenländer, och några till länder som upplåtit sitt territorium för att härbärgera kärnvapen – ständigt beredda att avfyra. Sverige har ställt sig bakom Natos kärnvapendoktrin genom sin oreserverade medlemsansökan, och följt upp detta med ett passivt och till och med negativt agerande vid första konferensen i Wien förra sommaren om FN-förbudet mot kärnvapen (Treaty on the Prohibition of Nuclear Weapons) liksom vid granskningskonferensen av ickespridningsavtalet (Non Proliferation Treaty) i New York, också i fjol.

Nu måste den svenska opinionen mot kärnvapen bli än mer precis och ställa som mål

- (1) att Sverige driver fram ett Natobeslut om "no first use" när det gäller att sätta in kärnvapen i krig och konflikter. Natos kärnvapendoktrin bör förändras genom att Nato lovar att aldrig vara först med att använda kärnvapen i en konflikt.
- (2) att Sverige som Natomedlem beslutar om förbud mot införsel och placering av kärnvapen på det egna landets territorium. Några länder har sådant förbud, andra länder kommer att följa efter om Sverige fattar ett sånt beslut.
- (3) att Sverige ansluter sig till FN:s kärnvapenförbud istället för att aktivt kritisera detsamma. Sverige kan bli det första Natolandet att ansluta sig till kärnvapenförbudet.

Det här kan bli början på en total förändring av Natostrukturen och det svenska Natosamarbetet.

Ja, nu har ni fått höra debattartikeln som jag skrev till GP, och jag tyckte väl inte det var så dåligt.

Tack för att ni lyssnade.

TOMAS MAGNUSSON 6 aug.-23